

LISABONAS DEKLARĀCIJA

Jauniešu viedoklis par iekļaujošo izglītību

2007.gada 17.sptembrī Portugāles Eiropas Savienības prezidentūras ietvaros Portugāles Izglītības ministrija kopā ar Eiropas speciālās izglītības attīstības aģentūru organizēja Eiropas parlamentāro noklausīšanos: „Jaunās balsis: nodrošinot dažādību izglītībā”.

Priekšlikumi, par kuriem vienojās jaunie cilvēki ar speciālām vajadzībām no 29 valstīm¹, pārstāvot vidējo izglītību, arodizglītību un augstāko izglītību, kļuva par pamatu „Lisabonas deklarācijai – jauniešu viedoklis par iekļaujošo izglītību”. Šī deklarācija pauž uzskatus, kas tika izteikti plenārsēdes laikā Assembleia da República par viņu tiesībām, vajadzībām, izaicinājumiem un ieteikumiem, lai izveidotu veiksmīgu iekļaujošo izglītību.

Deklarācija attiecas uz to pašu sfēru, kā agrāk pieņemtie oficiālie Eiropas un starptautiskie dokumenti speciālo vajadzību izglītības jomā, piemēram: „Eiropas padomes rezolūcija par bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām integrāciju vispārējās izglītības sistēmā” (EK, 1990.), „Salamankas paziņojums un Darbības programma speciālo vajadzību izglītībā” (UNESCO, 1994.), „Luksemburgas harta” (Helios programma, 1996.), „Eiropas Komisijas rezolūcija par skolēnu un studentu ar speciālām vajadzībām vienlīdzīgām izglītības un profesionālās apmācības iespējām” (EK, 2003.), „Konvencija par invalīdu tiesībām” (Apvienotās Nācijas, 2006.).

1. Jaunieši vienojās par savām TIESĪBĀM:

- Mums ir tiesības uz cieņu un mūs nedrīkst diskriminēt. Mēs nevēlamies, lai mūs žēlotu, mēs vēlamies, lai mūs cienītu kā nākotnes pieaugušos, kuriem būs jādzīvo un jāstrādā normālā vidē.
- Mums ir tiesības uz tādām pašām iespējām kā visiem citiem, bet saņemot nepieciešamo atbalstu, kas apmierinātu mūsu vajadzības. Neviena vajadzības nedrīkst ignorēt.
- Mums ir tiesības pašiem lemt un izvēlēties. Mūsu viedoklī ir jāieklausās.
- Mums ir tiesības dzīvot patstāvīgi. Arī mēs gribam dibināt ģimenes un mēs vēlamies dzīvot mājā, kas pielāgota mūsu vajadzībām. Daudzi no mums vēlas studēt augstskolā. Mēs vēlamies arī strādāt un nebūt šķirti no citiem cilvēkiem, kuriem nav speciālās vajadzības.
- Sabiedrībā visiem ir jāapzinās, jāsaprot un jārespektē mūsu tiesības.

2. Jaunieši izteica savu viedokli par pieredzētajiem galvenajiem UZLABOJUMIEM izglītībā:

- Vispārīgi runājot, mēs esam saņēmuši apmierinošu atbalstu izglītībā, tomēr ir jādara vairāk.
- Ēku pieejamība uzlabojas. Mobilitātes jautājumi un arhitektoniskās vides pieejamība ir arvien plašāku diskusijas un debašu temats.
- Speciālās vajadzības kļūst redzamākas sabiedrībā.
- Uzlabojas datortehnoloģijas un ir pieejamas labi strukturētas digitālās grāmatas.

¹ Austrija, Beļģija, Bulgārija, Čehijas Republika, Dānija, Francija, Grieķija, Igaunija, Itālija, Īrija, Īslande, Kipra, Latvija, Lielbritānija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Somija, Spānija, Šveice Ungārija, Vācija, un Zviedrija.

3. Jauniešu akcentētie IZAICINĀJUMI un VAJADZĪBAS:

- Dažādiem cilvēkiem pieejamības vajadzības ir dažādas. Izglītībā un sabiedrībā ir sastopami dažādi pieejamības šķēršļi cilvēkiem ar atšķirīgām speciālām vajadzībām, piemēram:

- nodarbībās un eksāmenos dažiem no mums ir nepieciešams vairāk laika;
- dažreiz stundās un nodarbībās mums ir nepieciešami asistenti;
- mums ir nepieciešama pieeja pielāgotiem mācību materiāliem vienlaikus ar klasesbiedriem.
- Dažreiz studiju tēmu brīvu izvēli ierobežo ēku nepieejamība, nepietiekams tehnoloģiskais nodrošinājums un mācību materiālu (iekārtu, grāmatu) nepieejamība.
- Mums ir nepieciešams apgūt mācību priekšmetus un prasmes, kas ir nozīmīgi mums un kas būs nepieciešami mūsu nākotnes dzīvē.
- Mums ir nepieciešami labi konsultanti visā izglītošanās laikā, kuri varētu ieteikt, ko mēs varētu darīt nākotnē, pamatojoties uz mūsu individuālām vajadzībām.
- Joprojām trūkst zināšanu par dažādiem traucējumiem. Skolotājiem, pārējiem skolēniem un dažiem vecākiem dažreiz ir negatīva attieksme pret mums. Cilvēkiem bez speciālām vajadzībām vajadzētu zināt, ka viņi var jautāt cilvēkam ar speciālām vajadzībām vai palīdzība ir vai nav nepieciešama.

4. Jauniešu izteica savu viedokli par IEKĻAUJOŠO IZGLĪTĪBU:

- Ir ļoti svarīgi dot katram brīvu izvēli par to, kur viņi vēlas mācīties.
- Iekļaujošā izglītība ir vislabākā, ja ir tai atbilstoši apstākļi. Tas nozīmē, ka ir pieejams nepieciešamais atbalsts, resursi un kvalificēti skolotāji. Pedagogiem ir jābūt motivētiem un informētiem par mūsu vajadzībām, kā arī jāizprot tās. Viņiem ir jābūt labi profesionāli sagatavotiem un jāizzina, kas mums nepieciešams, un jāsadarbības savā starpā visus skolas gadus.
- Mēs redzam daudz priekšrocību iekļaujošajā izglītībā: mēs apgūstam vairāk sociālās prasmes; mums ir plašāka pieredze; mēs iemācāmies kā dzīvot reālā pasaulē; mēs sadarbojamies ar draugiem gan ar speciālām vajadzībām, gan bez tām.
- Iekļaujošā izglītība ar individuālu, īpašu atbalstu ir vislabākais veids kā sagatavoties augstākajai izglītībai. Speciāli centri varētu mūs atbalstīt un precīzi informēt augstskolas, kāda palīdzība mums nepieciešama.
- Iekļaujošā izglītība ir abpusēji izdevīga gan mums, gan visiem pārējiem.

Jaunieši SECINĀJA:

Mēs esam tie, kuri veidos savu nākotni. Mums ir jānojauc šķēršļi sevī un citos cilvēkos, kuriem nav speciālo vajadzību. Mums ir jāpāraug savas speciālās vajadzības – tad pasaule mūs labāk pieņems.

Lisabona, 2007.gada septembris

Št dokumenta publikāciju ir bijusi iespējama pateicoties Aģentūras dalībvalstu un Eiropas Komisijas Izglītības, apmācības, kultūras un daudzvalodību ĢD atbalstam:
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

